

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-17>

**PECULIARITIES OF CROSSING THE STATE BORDER
WITH FIREARMS, AMMUNITION AND EXPLOSIVES**

**ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕТИНУ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ
З ВОГНЕПАЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ, БОСПРИПАСАМИ
ТА ВИБУХОВИМИ МАТЕРІАЛАМИ**

Kurilyak O. O.

*Postgraduate Student,
Scientific Laboratory on Crime
Prevention of ESI No.1,
National Academy of Internal Affairs*

Куриляк О. О.

*аспірант наукової лабораторії
з проблем протидії злочинності
ННІ № 1
Національної академії внутрішніх
справ*

Незаконний обіг вогнепальної зброї впливає на ситуацію у всьому світі, створюючи серйозні проблеми для безпеки громадян і викликаючи труднощі для правоохоронних органів. Це являє собою значущу загрозу через можливе використання зброї для насильства, зокрема вбивств. Організовані злочинці часто використовують вогнепальну зброю, і її незаконний обіг виступає як інструмент для підтримки різних видів злочинної діяльності, включаючи операції, пов'язані зі збройними конфліктами і тероризмом. Основними формами незаконного обігу є незаконне поширення стрілецької і ручної зброї. Важливо враховувати, що характер і розповсюдження цього незаконного обігу можуть суттєво відрізнятись в залежності від географічного контексту і видів зброї.

Так, варто зазначити, що вогнепальну зброю зазвичай виготовляють для законних ринків ліцензовані виробники. Однак у будь-який момент свого життєвого циклу вона може потрапити на нелегальні ринки. Діяльність правоохоронних органів націлена на те, щоб зупинити її незаконний обіг, зокрема через державні кордони. У багатьох частинах світу вогнепальна зброя перебуває у загальному доступі для людей, які можуть собі її дозволити фінансово. Вогнепальна зброя може обертатися на легальному та нелегальному ринку упродовж тривалого періоду часу, оскільки вона є товаром тривалого вжитку. Це у свою чергу ускладнює процес запобігання її розповсюдженню, створює перешкоди у процесі контролю ситуації зі зброєю.

За чинним законодавством України власне вогнепальна зброя є об'єктом, на який накладаються обмеження у цивільному обігу, що вимагає особливого контролю з боку держави в особі правоохоронних

органів, зокрема органів Національної поліції України. Відповідно до положень наказу МВС від 21 серпня 1998 р. № 622 вогнепальна зброя – зброя, призначення якої полягає в ураженні цілей снарядами, що одержують спрямований рух у стволі під дією сили тиску газів, що утворюються в результаті згоряння металевого заряду та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі на певній відстані [1]. Дозвіл на придбання та перевезення такого виду зброї та боєприпасів до неї вправі отримати виключно міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, підприємства, установи, суб'єкти господарювання та фізичні особи, які обіймають посади в органі публічної влади та здійснюють особливі службові повноваження, відповідно до чинного законодавства. Решта осіб такий дозвіл одержати не вправі, оскільки вогнепальна зброя в Україні для придбання, володіння і користування не є загальнодоступною.

Ключовим національним документом щодо протидії злочинам є Кримінальний кодекс України. В статті 201 передбачено настання кримінальної відповідальності тільки за переміщення через митний кордон України, поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю культурних цінностей, отруйних, сильнодіючих, вибухових речовин, радіоактивних матеріалів, зброї або боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї або бойових припасів до неї), частин вогнепальної нарізної зброї, а також спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації [4].

Стосовно перевезення такої зброї автомобільним транспортом то воно здійснюється згідно з вимогами законодавства щодо безпеки перевезення небезпечних вантажів цим транспортом. Для супроводження цього вантажу керівник підприємства, установи, організації, суб'єкт господарювання повинні призначити не менше двох осіб, які озброюються відомчою вогнепальною зброєю. За її відсутності охорона здійснюється працівниками Департаменту поліції охорони або охороною іншого суб'єкта господарювання, що має ліцензію на надання послуг з охорони власності та громадян, з якою укладено відповідну угоду. Охорона перевезення мисливської, спортивної вогнепальної зброї та пристроїв (50 і більше одиниць), а також зброї військових зразків (понад 15 одиниць), набоїв до зброї військових зразків (10000 шт. і більше), набоїв до мисливської, спортивної вогнепальної зброї, патронів до пристроїв (20000 шт., 50 кг пороху і більше), основних частин зброї (100 шт. і більше) здійснюється виключно працівниками Департаменту поліції охорони. Для перевезення мають бути виділені криті автомашини, а зброя і боєприпаси повинні бути в опечатані або опломбованій тарі [3, с. 88].

Стосовно дозволу на перевезення через митний кордон України вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, основних частин зброї, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, а також пристроїв та патронів до них, то його видає Департамент превентивної діяльності Національної поліції України ні підстави заяви суб'єкта господарювання із зазначенням найменування та кількості транспортованого вантажу, виду транспорту, маршруту із зазначенням початкового і кінцевого пунктів перевезення, підстави перевезення, відомостей про відповідальних осіб за перевезення через митний кордон України і охорону вантажу під час його руху (прізвище, ім'я, по батькові, паспортні дані).

Необхідно звернути увагу на те, що під приводом нововведень в сфері протидії контрабанди зброї, Міністерство внутрішніх справ та Національна поліція активно працюють над технічним забезпеченням функціонування Єдиного державного реєстру зброї. 23 лютого 2022 року Верховною Радою України у першому читанні прийнято проект Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» (реєстр. № 5708), який покликаний посилити дотримання законності в питаннях визначення правового режиму власності на зброю, закріпити основні праві та обов'язки громадян і юридичних осіб щодо виробництва, набуття, володіння, розпорядження та використання зброї та боєприпасів, врегулювати ввезення цивільної вогнепальної зброї та боєприпасів на територію України та її вивезення, забезпечити суворий, але справедливий державний контроль у сфері обігу вогнепальної зброї. Цей законопроект, лібералізуючи з одного боку обіг вогнепальної зброї в Україні, одночасно посилює відповідальність за її незаконне використання [5].

Після ухвалення закону реєстр дасть змогу: отримувати майже всі державні послуги, пов'язані зі зброєю, через мобільний застосунок «Дія». Крім того, це допоможе придбати зброю та оформити необхідні документи у збройовому магазині протягом близько 30 хвилин. Взаємодія із державою шляхом отримання власниками зброї автоматичних нагадувань про необхідність продовження терміну дії дозволів на зброю, оформлення договорів страхування, проведення періодичного огляду або відстрілу зброї тощо. Тому, Єдиний реєстр зброї буде необхідним правовим стимулом, що дасть змогу її власнику надсилати онлайн-повідомлення в органи поліції про зміну свого місця проживання, тимчасову передачу своєї зброї на зберігання до відповідних спеціалізованих підприємств та отримати зворотний зв'язок від власників зброї, зокрема щодо подальшого вдосконалення законодавства, шляхом розміщення електронних петицій, проведення онлайн опитувань тощо.

Отже, правові заохочення, спільно з іншими аспектами, грають ключову роль у запобіганні злочинної поведінки у сфері незаконного переміщення предметів через митний кордон України. Поліпшення законодавства, враховуючи ці обставини, повинно спрямовуватися на: гарантування прав і свобод людини і громадянина, а також вдосконалення нормативно-правової бази шляхом чіткого визначення сутності та змісту всіх юридично значущих термінів і чіткого розмежування області кримінально-правових відносин. Для ефективного протидії контрабанді зброї та боєприпасів важливим є встановлення жорстких правових стимулів, спрямованих на запобігання торгівлі цими небезпечними товарами. Національне законодавство повинно передбачати відповідні процедури, контроль та відповідальність за порушення закону. Встановлення суворих покарань та інших санкцій може сприяти зменшенню кількості випадків контрабанди зброї та боєприпасів.

Література:

1. Про затвердження Інструкції про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боєприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів. Наказ МВС від 21.08.98 № 622. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0637-98#Text> (дата звернення: 23.02.2024).
2. Про затвердження Положення про дозвільну систему. Постанова КМУ від 12.10.1992 № 576. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-п#Text> (дата звернення: 23.02.2024).
3. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 196 с.
4. Про право на цивільну вогнепальну зброю : проєкт Закону України від 25.06.2021. № 5708. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72360 (дата звернення: 23.02.2024).
5. Законодавче підґрунтя права на цивільну зброю. URL http://lsej.org.ua/4_2022/59.pdf (дата звернення: 05.02.2023).